

**Nederlandse taalkunde: Historische sociolinguïstiek (A006693)**

**Cursusomvang** (nominale waarden; effectieve waarden kunnen verschillen per opleiding)

**Studiepunten 5.0**

**Studietijd 150 u**

**Aanbodsessies in academiejaar 2026-2027**

A (semester 2)

Nederlands

Gent

**Lesgevers in academiejaar 2026-2027**

Vogl, Ulrike

LW06

Verantwoordelijk lesgever

**Aangeboden in onderstaande opleidingen in 2026-2027**

|                                                                                            | stptn | aanbodsessie |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|-------|--------------|
| Educatieve Master of Science in de talen (afstudeerrichting taal- en letterkunde)          | 5     | A            |
| Master of Arts in de taal- en letterkunde (afstudeerrichting Nederlands)                   | 5     | A            |
| Master of Arts in de taal- en letterkunde (afstudeerrichting Nederlands - Duits)           | 5     | A            |
| Master of Arts in de taal- en letterkunde (afstudeerrichting Nederlands - Engels)          | 5     | A            |
| Master of Arts in de taal- en letterkunde (afstudeerrichting Nederlands - Frans)           | 5     | A            |
| Master of Arts in de taal- en letterkunde (afstudeerrichting Nederlands - Grieks)          | 5     | A            |
| Master of Arts in de taal- en letterkunde (afstudeerrichting Nederlands - Italiaans)       | 5     | A            |
| Master of Arts in de taal- en letterkunde (afstudeerrichting Nederlands - Latijn)          | 5     | A            |
| Master of Arts in de taal- en letterkunde (afstudeerrichting Nederlands - Scandinavistiek) | 5     | A            |
| Master of Arts in de taal- en letterkunde (afstudeerrichting Nederlands - Spaans)          | 5     | A            |
| Master of Arts in de historische taal- en letterkunde                                      | 5     | A            |
| Uitwisselingsprogramma taal- en letterkunde                                                | 5     | A            |

**Onderwijstalen**

Nederlands

**Trefwoorden**

historische sociolinguïstiek, taageschiedenis from below, 16<sup>e</sup>-20<sup>e</sup> eeuw, taalvariatie

**Situering**

Een kennismaking met de geschiedenis van het Nederlands vormt een vast onderdeel van elk curriculum Nederlandse taal- en letterkunde. De ontwikkeling van het Nederlands wordt daarbij vaak geschetst als een proces van toenemende standaardisering, met het huidige Standaardnederlands als eindpunt. Als belangrijke keerpunten worden onder meer aangehaald: de splitsing van het taalgebied na de val van Antwerpen (1585), de ondergeschikte positie van het Nederlands in het Zuiden tijdens de 17e tot vroege 19e eeuw, de hereniging onder Willem I (1815-1830) en de Vlaamse Beweging als motor van de taalemancipatie vanaf de tweede helft van de negentiende eeuw. Mijlpalen in de standaardisering die doorgaans worden vermeld zijn onder andere het verschijnen van de eerste grammatica's en woordenboeken vanaf de 16e eeuw, de spellingsregulering begin negentiende eeuw en de normering van het gesproken Nederlands rond 1900. Sinds de opkomst van de historische sociolinguïstiek wordt dit traditionele, lineaire verhaal echter kritisch tegen het licht gehouden.

**Inhoud**

In deze cursus maken studenten kennis met de uitgangspunten en methodes van de historische sociolinguïstiek. Centraal staat het perspectief van de "taalgeschiedenis from below", waarbij de aandacht verschuift naar onderbelichte bronnen zoals teksten van de lagere klasse en lagere middenklasse, mondeling taalgebruik, het taalgebruik van vrouwen, en fenomenen als meertaligheid en codewisseling. Neerlandistisch onderzoek in deze traditie heeft de afgelopen jaren

(Goedgekeurd)

nieuwe inzichten opgeleverd in de taalgeschiedenis van de Lage Landen. Zo toont onderzoek naar naamgevingspraktijken in een- en meertalige grammatica's hoe vloeiend de grenzen tussen talen waren voor vroegmoderne sprekers. Eveneens werpt onderzoek naar de relatie tussen taalnormen en feitelijk taalgebruik in de vroegmoderne tijd nieuw licht op het traditionele standaardiseringsverhaal, dat minder rechtlijnig en doelgericht blijkt te zijn dan lange tijd werd aangenomen. De cursus is opgebouwd uit twee delen. Na een theoretische inleiding (via blended learning) verdiepen studenten zich in recente historisch-sociolinguïstische studies, mede aan de hand van (online) gastlezingen. In de tweede helft van het semester ontwikkelen studenten een eigen onderzoeksconcept, dat zij (1) tijdens een korte mondelinge presentatie, (2) in de vorm van een schriftelijk exposé en (3) via een wetenschappelijke poster presenteren. Er is de mogelijkheid om in duo's te werken.

### **Begincompetenties**

basiskennis over het Nederlandse taalsysteem en taalgebruik, zoals die wordt meegegeven in ba1, ba2 en ba3

### **Eindcompetenties**

- 1 Perioden, actoren en mijlpalen in de taalgeschiedenis van de Lage Landen uitleggen en contextualiseren, waarbij het traditionele 'standardiseringsnarratief' wordt vergeleken met inzichten uit de historische sociolinguïstiek.
- 2 Kunnen uitleggen op welke vragen de historische sociolinguïstiek een antwoord probeert te geven en weten welke bronnen gebruikt kunnen worden om het gesproken Nederlands van vroeger te reconstrueren.
- 3 Inzicht hebben in de methodologische en ideologische uitdagingen bij de reconstructie van (de sociale stratificatie van) het gesproken Nederlands op basis van geschreven bronnen.
- 4 Een haalbaar en oorspronkelijk onderzoeksproject in de historische sociolinguïstiek ontwerpen: een onderzoeksvraag formuleren, passende data en methoden selecteren en de beoogde wetenschappelijke bijdrage uiteenzetten in een schriftelijk exposé.
- 5 Onderzoek helder communiceren door een wetenschappelijke poster van professionele kwaliteit te vervaardigen en te presenteren.

### **Creditcontractvoorwaarde**

De toegang tot dit opleidingsonderdeel via creditcontract is open: de student houdt zelf rekening met voorkennis uitgedrukt in begincompetenties

### **Examencontractvoorwaarde**

Dit opleidingsonderdeel kan niet via examencontract gevolgd worden

### **Didactische werkvormen**

Werkcollege, Hoorcollege, Zelfstandig werk, Peer teaching

### **Toelichtingen bij de didactische werkvormen**

Deze cursus combineert een theoretisch-methodologische inleiding via blended learning met interactieve werkvormen, zowel online als on campus, zoals groepsdiscussies en presentaties van eigen onderzoek. Alle online lessen worden opgenomen en de lesopname wordt aan alle studenten ter beschikking gesteld, tot na de tweede zitting. Interactieve on campus lessen worden niet opgenomen.

### **Studiemateriaal**

Type: Slides

Naam: Slides bij colleges

Richtprijs: Gratis of betaald door opleiding

Optioneel: nee

Taal : Nederlands

Aantal slides : 200

Beschikbaar op Ufora : Ja

Type: Reader

Naam: Geselecteerde wetenschappelijke artikelen

Richtprijs: Gratis of betaald door opleiding

Optioneel: nee

Taal : Engels  
Aantal pagina's : 150  
Beschikbaar op Ufora : Ja

Type: Audiovisueel materiaal

Naam: kennisclip  
Richtprijs: Gratis of betaald door opleiding  
Optioneel: nee  
Taal : Nederlands  
Beschikbaar op Ufora : Ja

Type: Andere

Naam: Wetenschappelijke poster  
Richtprijs: € 20  
Optioneel: nee  
Taal : Nederlands

## Referenties

Elsapf, Stephan (2021). Language standardization in a view 'from below'. In Global approaches to multilingualism and standardisation (93-114). Cambridge University Press.

Krämer, Philipp, et al. (2022). Language Making. International Journal of the Sociology of Language 274, 1-27.

Krogull, Andreas & Jeroen Darquennes (2020). 'How to learn from history? Some policy-relevant research possibilities on the circulation of ideas and beliefs about language', Languages, Society and Policy.

Krogull, Andreas, & Gijsbert Rutten (2025). Introduction: sociolinguistic perspectives on historical multilingualism in Europe. Sociolinguistica: International Yearbook Of European Sociolinguistics, 39(1), 1-8. doi:10.1515/soci-2025-0009

Milroy, James (2001). Language ideologies and the consequences of standardization. In: Journal of Sociolinguistics 5 (4), 530-555.

Rutten, Gijsbert (2024). Historische sociolinguïstiek. In WODN Werkgroep Onderzoek Didactiek Nederlands (Ed.), Handboek Didactiek Nederlands. Levende Talen.Geraadpleegd [datum] via: <https://didactieknederlands.nl/handboek/2024/03/historische-sociolinguïstiek/>

Vierendeels, Ilias & Laurence Mettwie (2023). De historische dynamiek van taalideologieën: een pleidooi voor meer empirisch onderzoek. Handelingen - Koninklijke Zuid-Nederlandse maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis.

## Vakinhoudelijke studiebegeleiding

collectief (tijdens het college), en persoonlijk (na afspraak)

## Evaluatiemomenten

niet-periodegebonden evaluatie

## Evaluatievormen bij periodegebonden evaluatie in de eerste examenperiode

## Evaluatievormen bij periodegebonden evaluatie in de tweede examenperiode

## Evaluatievormen bij niet-periodegebonden evaluatie

Participatie, Presentatie, Peer en/of self assessment, Werkstuk

## Tweede examenkans in geval van niet-periodegebonden evaluatie

Examen in de tweede examenperiode is enkel mogelijk in gewijzigde vorm

## Toelichtingen bij de evaluatievormen

Studenten presenteren kort mondeling hun idee voor een onderzoeksopzet (in een vooraf opgenomen presentatie, power point met ingesproken audio), schrijven een exposé waarin ze hun onderzoeksvoorstel schriftelijk toelichten (ca. 2000 woorden), presenteren hun voorstel in de vorm van een wetenschappelijke poster en geven peer feedback.

Studenten mogen voor (de redactie van) presentatie, poster en paper gebruik maken van GenAI-toepassingen als ze dat nuttig achten, maar ze moeten het gebruik ervan vermelden en blijven uiteraard zelf verantwoordelijk voor vorm en inhoud.

### **Eindscoreberekening**

- Korte presentatie onderzoeksopzet (20%), schriftelijke exposé (onderzoeksvoorstel) (40%), posterpresentatie van onderzoeksvoorstel (30%), peer feedback (10%).
- Wie niet deelneemt aan de evaluatie van één of meer onderdelen of minder dan 8/20 heeft voor één van de onderdelen kan niet meer slagen voor het geheel van het opleidingsonderdeel. Indien de gemiddelde eindscore toch een cijfer van tien of meer op twintig zou zijn, wordt dit teruggebracht tot het hoogste niet-geslaagd cijfer (=9).
- Van de studenten Nederlands wordt in alle vakken verwacht dat ze hun competenties inzake lees-, luister-, schrijf- en spreekvaardigheid verder ontwikkelen bij de voorbereiding van de lessen, tijdens de lessen, wanneer ze presentaties geven, een paper schrijven of een mondeling of schriftelijk examen afleggen. Ook in dit vak wordt dus bij de evaluatie een niveau van talige competenties verwacht dat overeenstemt met de plaats van het vak in het curriculum.

### **Faciliteiten voor werkstudenten**

- Grote flexibiliteit door hybride formaat
- Feedback via Ufora, email of MTeams